

dr hab. inż. Marian Żuber
Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

RECENZJA

monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe na temat:
BEZPIECZEŃSTWO POŻAROWE.
ROZWAŻANIA NA GRUNCIE NAUKI I PRAKTYKI
oraz dorobku naukowego i aktywności naukowej
w postępowaniu habilitacyjnym:
dr. Jacka ZBOINY

1. Podstawa formalna sporządzenia recenzji oraz informacja o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia postępowania habilitacyjnego

Formalną podstawę opracowania recenzji stanowią *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z późn. zm., Uchwała Nr 15/2022 Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Federacji Akademii Wojskowych z dnia 20 maja 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie wszczętego na wniosek dr. Jacka Zboiny oraz Uchwała Nr 49/2022 Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Federacji Akademii Wojskowych z dnia 14 lipca 2022 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej.*

Zgodnie z art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym obowiązującej w dniu wszczęcia postępowania habilitacyjnego stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada stopień doktora, posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Wymagania w zakresie osiągnięć naukowych kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego dotyczą co najmniej: posiadania jednej monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w obowiązującym wykazie lub cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w obowiązującym wykazie lub zrealizowanie oryginalnego osiągnięcia projektowego, kon-

strukcyjnego lub technologicznego, a także wykazanie się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

2. Podstawowe dane o Kandydacie do stopnia naukowego doktora habilitowanego

Dr Jacek ZBOINA urodził się 3.12.1975 roku w Kołbieli. W 1999 roku ukończył studia wyższe zawodowe w zakresie Inżynierii Bezpieczeństwa Pożarowego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie i uzyskał tytuł zawodowy inżyniera pożarnictwa. W dwa lata później (2001) w tej samej uczelni ukończył studia uzupełniające i uzyskał tytuł zawodowy magistra w zakresie Bezpieczeństwa Pożarowego. Po ukończeniu studiów zawodowych, w latach 1999-2002, objął obowiązki w Uczelni na stanowisku asystenta w pododdziałach SGSP.

Od 2002 roku podjął pracę w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpowodźkowej im. Józefa Tuliszkowskiego w Józefowie. Państwowy Instytut Badawczy (CNBOP-IB) na różnych stanowiskach od specjalisty do szczebli kierowniczych, które zajmuje obecnie (Zastępca Dyrektora CNBOP-IB). Jednocześnie pełnił obowiązki doradcy Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, co pozwoliło mu na doskonalenie procesu decyzyjnego w zakresie ochrony ppoż. na poziomie krajowym.

Dodatkowo, w ramach studiów podyplomowych i kursów specjalistycznych doskonił swoje kompetencje w obszarze zarządzania.

W dniu 30 maja 2014 r. na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni pod kierunkiem dr hab. Andrzeja Ostrokólskiego przygotował, a następnie obronił pracę doktorską i uzyskał stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. W pracy doktorskiej zatytułowanej „*Doskonalenie ochrony przeciwpożarowej jako warunek niezbędny zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej*” zaprezentował tematykę ochrony przeciwpożarowej, która obecnie stanowi główny nurt badawczy Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Po uzyskaniu stopnia doktora kontynuował badania w szeroko pojętym zakresie bezpieczeństwa pożarowego. Wykorzystując swoje kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe mógł powiązać wiedzę teoretyczną nabytą w czasie szkoleń związanych z ochroną przeciwpożarową z praktyką wdrażaną w Państwowej Straży Pożarnej. Ponadto opublikował szereg opracowań dotyczących zagadnień bezpieczeństwa państwa.

Obronę rozprawy doktorskiej poprzedził opublikowaniem, jako autor i współautor:

- 3 rozdziałów w monografiach wieloautorskich,
- 3 redakcji naukowych monografii wieloautorskich,
- 8 artykułów opublikowanych w czasopiśmie i periodykach naukowych,

- 4 podręczników zawierających materiały szkoleniowe w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Ponadto uczestniczył w 3 konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, w czasie których zaprezentował referaty w badanym obszarze. Oprócz aktywnego udziału w konferencjach angażował się także w ich przygotowanie, uczestnicząc, jako członek w komitetach organizacyjnych 7 konferencji krajowych oraz udział w 2 projektach naukowych realizowanych przez konsorcja naukowe, w których CNBOP-PIB był liderem. Uczestniczył także w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism, głównie jako członek redakcji. Jako doradca Komendanta Głównego PSP brał udział w realizacji różnorodnych projektów o charakterze technicznym, dydaktycznym i organizacyjnym.

Po obronie rozprawy doktorskiej Kandydat kontynuował działalność naukową i dydaktyczną prowadząc prace związane z tematyką poruszaną w pracy doktorskiej. Zaowocowało to szeregiem publikacji, zorganizowanych konferencji naukowych oraz zrealizowanych prac naukowo-badawczych.

Przebieg działalności naukowo-zawodowej Kandydata prezentuje się następująco:

- 1999-2002 – asystent w pododdziałach szkolnych SGSP;
- od 1.01.2002 do 30.09.2005 – specjalista ds. systemów sygnalizacji alarmu pożarowego i automatyki pożarniczej w Jednostce Certyfikującej CNBOP;
- od 1.10.2005 do 31.12.2005 – starszy specjalista ds. systemów sygnalizacji alarmu pożarowego i automatyki pożarniczej w Jednostce Certyfikującej CNBOP;
- od 1.01.2006 do 31.05.2008 – Kierownik Jednostki Certyfikującej CNBOP;
- od 1.06.2009 do 31.12.2014 – doradca Komendanta Głównego PSP – zastępca Dyrektora w CNBOP-PIB ds. certyfikacji i dopuszczeń oraz p.o. Pełnomocnika ds. naukowo-badawczych w CNBOP-PIB;
- od 1.07.2015 do 30.06.2015 – doradca Komendanta Głównego PSP – zastępca Dyrektora w CNBOP-PIB ds. certyfikacji i dopuszczeń;
- od 1.02.2021 – zastępca Dyrektora w CNBOP-PIB.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Kandydata dotychczas nie ubiegał się on o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Podsumowując można stwierdzić, że doświadczenie zdobyte zarówno po ukończeniu studiów, jak i w trakcie przygotowywania rozprawy doktorskiej dały Kandydatowi do stopnia doktora habilitowanego dobre podstawy w zakresie przygotowania teoretycznego i praktycznego w obszarze ochrony przeciwpożarowej. Z kolei wykonywana praca zawodowa, w szczególności obejmująca problematykę zagrożeń pożarowych, pozwoliła na osiągnięcie niezbędnych kompetencji do zajmowania się problematyką badań, w przedstawionym do recenzji dorobku oraz osiągnięciu naukowym.

3. Informacja o osiągnięciach naukowych ocenianych w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

3a. Tytuł osiągnięcia naukowego

W oparciu o art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego Kandydat wskazał monografię: *Bezpieczeństwo pożarowe - rozważania na gruncie nauki i praktyki*, Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego. Państwowy Instytut Badawczy, Józefów 2018, ISBN: 978-83-948534-4-0. Monografia stanowi samodzielne opracowanie Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

3b. Dane naukometryczne jakie uzyskał Kandydat na dzień wszczęcia postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Dane naukometryczne przedstawione przez Kandydata pozwalają na dokonanie oceny jego dorobku w oparciu o przyjęte wskaźniki. Niewątpliwie cennym wskaźnikiem jest liczba cytowań, która wskazuje na dostępność opublikowanych prac w świecie nauki oraz korzystanie z dorobku Kandydata przez innych autorów. Liczba cytowań ujęta w programie *Publish and Perish*, który stanowił podstawę do wyznaczenia wskaźników naukometrycznych wyniosła 121. Analiza cytowań dotycząca prac indeksowanych w bazach danych i przeprowadzonych przez platformę Web of Science dała indeks Hirscha na poziomie 1, natomiast według popularnej w naszym kraju przeglądarki Google Scholar – wartość 6.

Kandydat przedstawił wykaz opublikowanych prac punktowanych znajdujących się w wykazie Ministra Edukacji i Nauki przypisując im liczbę punktów nadanych przez ministerstwo oraz ostateczną liczbę uzyskanych punktów po uwzględnieniu udziału Autora w dziele. Liczba ta wyniosła 595 punktów dla publikacji zwartych oraz 529 punktów dla artykułów w czasopiśmie, co pozwoliło wyznaczyć sumaryczny wskaźnik Impact Factor, który wyniósł 6,754.

Kandydat nie dokonał podziału na wskaźniki opisujące dorobek przed i po uzyskaniu stopnia doktora. Z danych przedstawionych w zamieszczonych tabelach można określić liczbę cytowań wynoszącą 61 (od 2015 roku) dla publikacji zwartych opublikowanych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora.

3c. Informacja o liczbie publikacji naukowych Kandydata

Pan dr Jacek Zboina wykazał się bardzo bogatym dorobkiem naukowym, w tym licznymi publikacjami realizowanymi samodzielnie oraz we współpracy z innymi autorami wydanymi przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora oraz w okresie do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego. Wśród opracowań należy wskazać 3 monografie

przygotowane samodzielnie, w tym jedną wskazaną jako osiągnięcie naukowe Kandydata wskazane do oceny w czasie postępowania. Wśród innych należy wymienić:

- Zboina J., *Wdrażanie nowych technologii i rozwiązań w ochronie przeciwpożarowej*, Wydawnictwo Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu Ochrony Życia 2020, monografia w języku ukraińskim.
- Zboina J., *Badania i wdrożenia. Interdyscyplinarność badań bezpieczeństwa*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2020, publikacja w dostępie otwartym.

Liczną grupę publikacji stanowią rozdziały zamieszczone w monografiach będących pracami zbiorowymi. Kandydat wymienił 36 publikacji w formie rozdziałów w monografiach, z czego 19 przygotowanych samodzielnie oraz 17 we współpracy z innymi autorami w okresie przed złożeniem wniosku w sprawie postępowania habilitacyjnego. Porównując ten dorobek z analogicznym przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora (3 opracowania) daje się zauważyć ich znaczny przyrost.

Zasadnicza część publikacji obejmuje zagadnienia ochrony przeciwpożarowej, czyli tematyki stanowiącej główny nurt badawczy kandydata. Prezentowane zagadnienia zostały powiązane z praktyką realizowanych prac badawczych w tym zakresie, co wzbogaca prowadzone rozważania. Oprócz powyższej problematyki Autor poruszał także zagadnienia dotyczące ogólnej problematyki bezpieczeństwa.

Ponad połowa publikacji (21) została wydana w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpożarowej w Józefowie. Należy także zwrócić uwagę na opracowania opublikowane w periodykach naukowych za granicą, z czego 5 w Wydawnictwie Verlag Dr Kovac w Hamburgu.

W kontekście powyższych rozważań za szczególnie cenne uważam przede wszystkim pozycje z dorobku Kandydata, które uzupełniają treści zawarte w monografii przedstawionej jako osiągnięcie naukowe. Wśród publikacji, które warto wymienić, ze względu na powiązanie z tematyką osiągnięcia naukowego, a tym samym wzbogacenie wkładu w rozwój dyscypliny nauko o bezpieczeństwie znajdują się:

- Zboina J., *Fire protection of buildings*, [w:] Wiśniewski B., Kobes P., Sander G. G., *Challenges Towards Security and Delinquency in the 21st Century*, Verlag Dr Kovac, Hamburg 2014, ISBN: 978-3-8300-8123-4, publikacja w języku angielskim.
- Zboina J., *Bezpieczeństwo w ujęciu teoretycznym i praktycznym*, [w:] Zboina J., *Bezpieczeństwo na lądzie, morzu i w powietrzu w XXI wieku*. Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2014, ISBN: 978-83-61520-02-3.
- Zboina J., Wojtasiak B., Mazur J., *Systemy ratownicze w wybranych państwach Unii Europejskiej*, [w:] Zboina J., Kielin J., *Projekowanie Systemu Ratowniczego*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2015, ISBN: 978-83-61520-39-9.

- Zboina J., Fire protection - The Present and Prospects, [w:] Kobes P., Sander G. G., (eds.) Management Contexts in Security Institutions, Verlag Dr Kovač, Hamburg 2017, ISBN: 978-3-8300-9339-08, publikacja w języku angielskim.
- Zboina J., Strategia i zarządzanie ochroną przeciwpożarową, [w:] Falecki J., Kochańczyk R., Sowizdraniuk P. (red.), Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Szkoła Policji w Katowicach 2018, ISBN: 978-83-934380-8-2

Niewątpliwym wzbogaceniem przedstawionego dorobku jest pełnienie roli redaktora naukowego opracowań zbiorowych z zakresu bezpieczeństwa, a zwłaszcza bezpieczeństwa przeciwpożarowego wydawanych w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwożarowej w Józefowie. Dorobek ten zamyka się liczbą 8 opracowań wydanych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Stanowi to prawie trzykrotny przyrost w zakresie takiej działalności naukowej (3 opracowania przed uzyskaniem stopnia doktora). Wśród najważniejszych opracowań można wymienić:

- Zboina J., Wiśniewski B., Ochrona przeciwpożarowa a bezpieczeństwo państwa, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2014, ISBN: 978-83-61520-35-1.
- Kielin J., Zboina J., Projektowanie Systemu Ratowniczego, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2015, ISBN: 978-83-61520-39-9.
- Czupryński A., Wiśniewski B., Zboina J., Nauki o Bezpieczeństwie. Wybrane problemy badań, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2017, ISBN: 978-8361520-99-38.

3d. Informacja o najważniejszych czasopismach, w których Kandydat opublikował swoje prace naukowe

Kandydat publikował swoje prace także w czasopismach naukowych, wśród których wymienia 14 czasopism z listy MEiN oraz 19 czasopism spoza wymienionej listy. Do najważniejszych czasopism, w których opublikował swoje prace można zaliczyć:

- Atmosphere – IF 2,686 (liczba publikacji 1, liczba punktów przypisanych czasopismu - 70),
- European Research Studies Journal – IF 1,57 (liczba publikacji 2, liczba punktów przypisanych czasopismu - 100),
- Przemysł Chemiczny – IF 0,464 (liczba publikacji 2, liczba punktów – 70, liczba punktów przypisanych czasopismu - 70),
- Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza (liczba publikacji 6, liczba punktów przypisanych czasopismu – 9 oraz 13 w zależności od okresu publikacji).

Zasadnicza część artykułów została przygotowana wspólnie z innymi autorami.

3e. Informacja o udziale Kandydata w pracach naukowych i jego roli w powstawaniu współautorskich prac naukowych

Kolejnym, niezwykle istotnym elementem pracy naukowej dr. J. Zboiny jest udział w realizacji projektów naukowo-badawczych i rozwojowych, a także zleconych pracach badawczych. W sumie uczestniczył w realizacji 14 prac naukowo - badawczych, w których pełnił głównie rolę wykonawcy, eksperta nadzorującego prace zespołu badawczego, a także kierownika zespołu badawczego. Wśród nich za najważniejsze należy uznać te, które podejmowały problematykę zagrożeń związanych z osiągnięciem naukowym, czyli bezpieczeństwem pożarowym oraz funkcjonowanie systemu zarządzania kryzysowego. Na uwagę zasługują przede wszystkim takie tematy jak:

- Zaawansowane technologie teleinformatyczne wspomagające projektowanie systemu ratowniczego na poziomach: gmina, powiat, województwo – projekt NCBR nr DOBR/0015/R/IDI/2012/03,
- Metodyka oceny ryzyka na potrzeby systemu zarządzania kryzysowego RP – projekt NCBR nr DORB/O077/R/ID3/2013/03,
- Symulator szkoleniowy w zakresie wykorzystania technicznych systemów przeciwpożarowych wspierających ewakuację ludzi z obiektów budowlanych – projekt NCBR nr DOB-BIO9/16101/2018,
- The Next Stage of Innovation in Crisis Management for European Resilience - The 7th Framework Programme of the European Commission pt. DRIVER+,
- Protection System for large gatherings of People in Religious Sites - Nr grantu 101034230.

Kandydat uczestniczył także w czterech projektach o charakterze projektowym i technologicznym realizowanych w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpożarowej w Józefowie, czego efektem były ich wdrożenia do praktyki oraz publikacje zbiorowe przygotowane przez zespoły badawcze. Tematyka wybranych projektów była powiązana z zagadnieniami opisywanymi w monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe. Obejmowała ona następujące zagadnienia:

- Zaawansowane technologie teleinformatyczne wspomagające projektowanie systemu ratowniczego na poziomach: gmina, powiat, województwo - projekt NCBR nr DOBR/0015/R/ID1/2012/03.
- Opracowanie innowacyjnego systemu zarządzania bezpieczeństwem obiektów zabytkowych w zurbanizowanych centrach miast - projekt NCBR nr DOB-BIO710810I12015.
- Sterowanie autonomicznym dronem za pomocą gogli (monookularu) - projekt NCBR nr DOB-BIO9I26I04Iz018 2018-2021ISIMPRO.

- Symulator szkoleniowy w zakresie wykorzystania technicznych systemów przeciwpożarowych wspierających ewakuację ludzi z obiektów budowlanych - projekt NCBR nr DOBB109/16/011z018 2018-20z2i CNBOP-PIB.

Tak znaczna aktywność i tworzenie w zespołach badawczych wskazuje na wysoką umiejętność pracy w zespole oraz jego wiodącą rolę w realizacji badań naukowych. Jako potwierdzenie tego faktu należy uznać kierowanie dwoma projektami badawczymi w CN-BOP w Józefowie, natomiast w dwu innych pełnił role oceniającego i zatwierdzającego sprawozdania z badań.

Umiejętność pracy w zespole została potwierdzona w licznych publikacjach wieloautorских, do których można zaliczyć publikacje wydawane w ramach różnego rodzaju aktywności. W wykazie dorobku naukowego Kandydat wskazuje 44 opracowania wydane we współpracy z innymi autorami, z czego 17 to rozdziały w monografii, natomiast 27 stanowią artykuły opublikowane w czasopiśmie. Wkład Kandydata w powstające publikacje wahał się w zakresie 20-80%.

Kandydat poprzez uczestnictwo w pracach naukowo-badawczych zdobył określone doświadczenie oraz doskonalił warsztat badawczy, wprowadzając do praktyki wynikające z nich wnioski. W mojej opinii stanowiło to solidną podstawę do prowadzenia badań i opracowania ich wyników w formie monografii wskazanej, jako osiągnięcie naukowe. Liczba publikacji związanych z prowadzonymi badaniami wskazuje na dążenie do popularyzacji uzyskanych wyników, celem ich rozpowszechnienia w środowiskach zajmujących się powyższą tematyką. Pewien niedosyt budzi niewielka liczba artykułów w periodykach zagranicznych, co pozwoliłoby na publikację dorobku Kandydata w innych krajach.

3f. Ocena monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe

Przedstawiona do recenzji monografia pt. *Bezpieczeństwo pożarowe - rozważania na gruncie nauki i praktyki*, stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 136 stron, w tym 9 rysunków. Monografia została wydana w 2018 roku. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz spisu rysunków i tabel. W części wstępnej Autor zamieścił także wykaz skrótów i definicji, co pozwala Czytelnikowi zidentyfikować pojęcia spoza obowiązujących aktów prawnych, a wprowadzone przez Autora w niniejszej publikacji na podstawie zrealizowanego wcześniej projektu nr DOBR/0015/R/ID1/2012/03 pt. *Zaawansowane technologie teleinformatyczne wspomagające projektowanie systemu ratowniczego na poziomach: gmina, powiat, województwo*.

Przedstawiona monografia jest dziełem mieszczącym się w dziedzinie nauk społecznych oraz w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Zagadnienie ochrony przeciwpożarowej

stanowi element istotny dla funkcjonowania służb ratowniczych stanowiących bardzo ważny element systemu bezpieczeństwa wewnętrznego. W mojej ocenie opracowanie spełnia wymogi monografii, gdyż prezentuje problematykę wyrażoną jej tytułem w sposób oryginalny i twórczy oraz posiada przypisy i bibliografię odnoszącą się do źródeł z jakich korzystał Autor podczas jej opracowywania. Treść dzieła odpowiada tytułowi, zaś jej struktura jest racjonalna, a podział treści uzasadniony przyjętą konwencją prowadzonych rozważań.

W pracy nie wyodrębniono rozdziału metodologicznego, natomiast we wstępie scharakteryzowano zawartość treściową poszczególnych rozdziałów, ze wskazaniem rozwiązywanych w nich problemów badawczych.

Monografię otwiera **Wstęp**, w którym Autor po krótkim wprowadzeniu w problematykę bezpieczeństwa pożarowego przeszedł do zaprezentowania strony metodologicznej oraz układu treści monografii.

W **pierwszym rozdziale** wyjaśniono istotę bezpieczeństwa pożarowego oraz uwarunkowania ochrony przeciwpożarowej w kontekście ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska. Wskazano relacje jakie zachodzą pomiędzy tymi pojęciami oraz działania jakie mogą być podejmowane dla zapewnienia właściwego funkcjonowania systemu ochrony przeciwpożarowej. Zaproponowano dokonanie zmian terminologicznych w pojęciach ściśle powiązanych z pojęciami ochrony przeciwpożarowej oraz bezpieczeństwa pożarowego. Zmiany te miałyby uzupełnić ewentualne braki w definicjach i doprowadzić do uzyskania aktualnego opisu wymienionych pojęć. W dalszej części rozdziału opisano rolę bezpieczeństwa pożarowego w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa oraz relacje zachodzące między tymi elementami. Zaproponowano „umiejscowienie” ochrony przeciwpożarowej w systemie bezpieczeństwa państwa. Przedstawiona propozycja została powiązana ze strategią bezpieczeństwa narodowego, jaka obowiązywała w tym czasie. Jednak przedstawiona koncepcja oparta na europejskiej strategii bezpieczeństwa budzi pewną kontrowersję, którą jak sądzę należy przedyskutować w trakcie postępowania habilitacyjnego.

W mojej opinii dyskusyjne jest osadzenie ochrony przeciwpożarowej w systemie obronnym, gdy w oryginalnej koncepcji strategii bezpieczeństwa zostało to domyślnie umieszczone w obszarze podsystemów ochronnych, a konkretnie w zagadnieniach dotyczących ochrony ludności. Autor dokonuje objaśnienia takiego rozwiązania, jednak sądzę, że warto byłoby to przedyskutować w trakcie postępowania habilitacyjnego.

Rozdział drugi został w całości poświęcony analizie ochrony przeciwpożarowej i jej powiązania z bezpieczeństwem pożarowym. Ochrona przeciwpożarowa została określona jako system funkcjonujących w obszarach, dla których zaproponowano szczegółowe rozwiązania mające na celu zapewnienie ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska. Autor zwrócił uwagę na znaczenie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego skupiającego większość podmiotów ochrony przeciwpożarowej dla bezpieczeństwa pożarowego. Szczególnie dotyczy

to organizacji systemu oraz zasad jego funkcjonowania, szczególnie w kontekście przygotowania i prowadzenia działań ratowniczych.

Kandydat zwraca także uwagę na konieczność prowadzenia profilaktyki i edukacji społecznej, która odgrywa bardzo ważną rolę w poprawie i zapewnieniu właściwego stanu bezpieczeństwa powszechnego.

W dalszej części Autor dokonał charakterystyki wymagań wobec systemu ratowniczego w zakresie ochrony przeciwpożarowej. W tym kontekście proponuje rozwiązanie wypracowane w ramach projektu badawczego, a dotyczące koncepcji pierwszej pomocy ratowniczej. W ramach prezentowanego modelu omawia kryteria oceny skuteczności funkcjonowania koncepcji, a wśród nich: czas dotarcia na miejsce zdarzenia, wielkość sił opisującą liczbę ratowników odpowiednio przygotowanych do prowadzenia akcji ratowniczej oraz środki techniczne, rozumiane jako sprzęt i wyposażenie niezbędne do skutecznego prowadzenia akcji. Rozważania te prowadzi w odniesieniu do działań prewencyjnych, profilaktycznych, edukacyjnych i ratowniczych.

Ważną częścią rozdziału jest zestaw uwag i propozycji mających na celu poprawę w aspekcie zarządzania bezpieczeństwem pożarowym oraz doskonalenia i optymalizacji ochrony przeciwpożarowej. Prowadzone rozważania mają na celu wskazanie zależności pomiędzy skutecznością systemu ochrony przeciwpożarowej a osiągnięciem poziomu bezpieczeństwa pożarowego.

W **rozdziale trzecim** Autor dokonał charakterystyki zagrożeń i wyzwań stojących przed systemem bezpieczeństwa pożarowego na tle bezpieczeństwa państwa, a szczególnie bezpieczeństwa obywateli. Zaprezentowane rozwiązania powiązane z działaniami w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Rozdział kończy analiza podstawowych zagrożeń i wyzwań dla bezpieczeństwa pożarowego oraz charakterystyka ich ewolucji w oparciu o wybrane przykłady.

Rozdział czwarty dotyczy odniesienia do definiowania pojęcia systemu bezpieczeństwa pożarowego oraz sformułowania wniosków i propozycji dotyczących działań, skuteczności i możliwości doskonalenia tego systemu. Dokonuje tego pod kątem umiejscowienia systemu bezpieczeństwa pożarowego w ramach systemu bezpieczeństwa narodowego, wskazując jego podsystemy, w które wpisują się działania w ramach ochrony przeciwpożarowej. Ma to posłużyć do formułowania wniosków dotyczących możliwych kierunków poprawy skuteczności systemu bezpieczeństwa pożarowego, które można odnieść szerzej – do ochrony przeciwpożarowej lub jeszcze szerzej – do ochrony ludności.

Rozdział piąty stanowi swoiste podsumowanie wcześniejszych rozważań, którego wyrazem jest zaproponowanie modyfikacji działań z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Dotyczy to wdrażanie nowych, innowacyjnych rozwiązań oraz doskonalenia systemu bezpieczeństwa pożarowego. Wyrazem tego mogą być rozwiązania organizacyjne i techniczne, jakie mogą być zastosowane w obiektach budowlanych. Autor dokonał tego na przykładzie obiektów

zabytkowych, co jest szczególnie istotne ze względu na ich wartość i znaczenie dla narodu. Omówione zostały propozycje zastosowania rozwiązań technicznych w sytuacji, gdy brak jest w obiekcie personelu, który mógłby zapewnić jego właściwy dozór.

Sytuacja dotyczy zarówno zdarzeń faktycznych zagrażających obiektowi i prowadzącemu do jego zniszczenia, jak i fałszywych alarmów wywołanych niedoskonałością sprzętu technicznego, które może prowadzić do strat związanych z koniecznością fizycznego pokonania zamknięć w celu dotarcia do źródła (fałszywego) pożaru. Dlatego ważne jest zastosowanie systemu sygnalizacji pożaru oraz systemu automatycznej transmisji tego alarmu do najbliższej jednostki straży pożarnej, dzięki którym straż pożarna szybko i bezpiecznie uzyskuje dostęp do obiektu w przypadku alarmu pożarowego lub pożaru. Oparte ma to być na systemach sprawdzonych poprzez długotrwały proces badania i testowania tego typu rozwiązań prowadzony w CNOP-PIB.

Zasadniczą część monografii zamyka **Zakończenie**, w którym Autor podsumował swoje rozważania na temat zagadnień w niej rozpatrywanych. W dalszej części pracy zaprezentował **Bibliografię** z jakiej korzystał podczas przygotowywania opracowania. Zawiera ona 64 pozycje w postaci wydawnictw zwartych (w tym 10, w których występuje jako autor oraz współautor) i 36 artykułów i opracowań opublikowanych w periodykach naukowych i specjalistycznych oraz wydawnictwach zbiorowych (w tym 8, w których występuje jako autor oraz współautor), a także 9 źródeł internetowych, z których czerpał informacje. Uzupełnienie pozycji naukowych stanowi 11 aktów prawnych i 19 innych dokumentów, w tym obowiązujących norm, które stanowiły podstawę podejmowanych działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego.

Recenzowana monografia niewątpliwie stanowi cenną pozycję w zakresie charakterystyki bezpieczeństwa pożarowego w ujęciu zarówno teoretycznym, jak i praktycznym. To jedno z najbardziej obszernych opracowań na ten temat.

3g. Informacja o spełnieniu przez Kandydata kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową

Jednym z elementów podlegających ocenie w trakcie postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego jest wykazanie się istotną aktywnością naukową. W mojej opinii dr Jacek Zboina spełnił ten warunek i wykazał się ponadprzeciętną aktywnością w tym zakresie. Świadczą o tym następujące fakty:

- wysoka aktywność w zakresie działalności publicystycznej – 3 monografie, 39 rozdziałów w monografiach, 39 artykułów w czasopismach naukowych,
- udział w realizacji 4 projektów o charakterze konstrukcyjnym i projektowym,
- udział w realizacji 16 projektów o charakterze naukowo-badawczym realizowanych zarówno w ramach krajowej, jak i międzynarodowej sieci badawczej, w tym dwóch

projektach realizowanych z funduszy Unii Europejskiej w ramach programu Driver+ oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego,

- udział w 67 konferencjach i seminariach naukowych, w tym wygłoszenie 32 referatów i aktywny udział w dyskusjach panelowych,
- udział w komitetach organizacyjnych 7 konferencji i sympoziów krajowych,
- udział w komitetach naukowych 31 konferencji krajowych oraz 9 konferencji i seminariów międzynarodowych,
- członkostwo w 3 krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych,
- członkostwo w wielu radach naukowych czasopism i innych periodyków naukowych,
- recenzowanie prac naukowych publikowanych w czasopismach oraz innych opracowaniach naukowych.

Przedstawiony wykaz działań świadczy o aktywnej działalności naukowej Kandydata i potwierdza powyższe stwierdzenie.

3h. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego

Istotny wkład do dorobku kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego stanowi działalność dydaktyczna, organizacyjna oraz popularyzująca osiągnięcia naukowe. Doktor Jacek Zboina wykazał się również szeroką działalnością w tych obszarach aktywności, choć aktywność ta odbiega od tradycyjnych sposobów ich realizacji, z jaką spotykamy się w uczelni. Wynika to z charakteru instytucji naukowej, w jakiej pracuje Kandydat. Nie jest to element, który dyskwalifikowałby jego osiągnięcia, jednak ma to inną formę. Analizując działalność dydaktyczną należy raczej mówić o działalności szkoleniowej prowadzonej w zakresie szkolenia i doskonalenia zawodowego. W okresie dziesięciu lat współorganizował i uczestniczył w 379 szkoleniach zawodowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej, w której uczestniczyło niemal 11000 osób.

Ponadto wziął udział w przygotowaniu ponad 40 programów do prowadzenia praktycznych szkoleń dla specjalistów oraz rzeczoznawców w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.

Kolejną aktywnością, w ramach której kandydat wykazał się istotnym zaangażowaniem jest działalność organizacyjna. Szczególnie dotyczy to konferencji i sympoziów naukowych, gdzie warta podkreślenia jest jego udział w sferze organizacyjnej, z racji faktu, iż Kandydat uczestniczył w komitetach organizacyjnych 7 konferencji i sympoziów krajowych i komitetach naukowych 31 konferencji krajowych oraz 9 konferencji i seminariów międzynarodowych, co świadczy o jego bardzo aktywnym wkładzie w propagowanie nauki oraz tworzenie

warunków służących przedstawianiu wyników badań własnych, a co za tym idzie inicjowaniu dyskusji naukowej.

W celu popularyzacji osiągnięć naukowych dr J. Zboina aktywnie uczestniczył w licznych konferencjach o zasięgu krajowym (55 konferencji i seminariów) i międzynarodowym (12 konferencji i seminariów), gdzie występował zarówno w roli prelegenta, jak i uczestnika. W ramach wspomnianych konferencji prezentował problematykę, związaną z szeroko rozumianymi zagadnieniami z zakresu bezpieczeństwa, w tym szczególnie problematyki ratownictwa oraz bezpieczeństwa przeciwpożarowego. W sumie brał udział w 67 konferencjach i sympozjach naukowych, z czego w 32 przypadkach występował z referatem lub komunikatem naukowym. Ponadto w około 10 przypadkach uczestniczył jako moderator i uczestnik paneli dyskusyjnych, a ponadto członek komitetu naukowego, czy też bierny uczestnik przedsięwzięcia.

Okres pomiędzy uzyskaniem stopnia naukowego doktora, a złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego to okres dużej aktywności publicystycznej, w której można zauważyć prezentację wyników badań prowadzonych w ramach realizowanych projektów badawczych. Do najbardziej istotnych wśród nich można zaliczyć:

- Międzynarodową Konferencję Naukową pt. *Bezpieczeństwo - Nauka - Praktyka*, której organizatorem było CNBOP-PIB, i wiele podmiotów występujących w roli współorganizatora. Józefów 19.01.2022; dr J. Zboina wystąpił jako przewodniczący komitetu naukowego, prowadził konferencję, wystąpił w roli moderatora sesji oraz wygłosił referat pt. *Wykorzystanie wyników naukowych w praktyce ochrony przeciwpożarowej*.
- Międzynarodową Konferencję Naukową pt. *Ochrona dziedzictwa kultury na wypadek szczególnych zagrożeń. Zagrożenia klimatyczne, środowiskowe, pandemiczne i pożarowe. Dobre praktyki*. Kraków 25-26.11-2021

Organizatorem konferencji było m.in. Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu; dr J. Zboina wystąpił jako członek komitetu naukowego, oraz współautor wygłoszonego referatu J. Zboina, P. Gancarczyk, pt. *Bezpieczeństwo pożarowe - cel i wyzwanie*.

- Seminarium *Effective methods of education for students of security related subjects*. Slezska Univertiza v Opave, Karvina, 31.05.2014, uczestnik seminarium, wygłoszony referat pt. *Effective methods of education for students of security related subjects*.
- II International Scientific Conference on Evaluation mechanisms for assessing innovation in crisis management, Akademia WSB, SGSP, Warszawa 25.06.2021, J. Zboina - członek Komitetu Naukowego Konferencji.

Analizując udział Kandydata w konferencjach i seminariach naukowych nasuwa się uwaga, dotycząca jego udziału w konferencjach międzynarodowych, których liczba nie jest

mała, jednak mówimy tutaj o konferencjach międzynarodowych organizowanych w Polsce. Niedosyt stanowi liczba konferencji zagranicznych, wśród których wymieniono jedną przed uzyskaniem stopnia doktora i jedną w okresie od uzyskania stopnia doktora do złożenia wniosku w sprawie postępowania habilitacyjnego.

3i. Informacja o odbytych stażach w instytucjach naukowych

W 2018 roku Kandydat odbył staże naukowe:

- na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej im Bohaterów Westerplatte w Gdyni - w maju i czerwcu 2018 roku;
- na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach – w październiku i listopadzie 2018 roku.

W ramach staży Kandydat zapoznał się z systemem dotyczącym realizacji badań naukowych oraz prowadził zajęcia dydaktyczne ze studentami z zakresu przedmiotów szeroko pojętego bezpieczeństwa.

3 j. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Kandydat od 2014 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie, od 2020 roku członkiem Sudeckiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie, a od 24.01.2022 roku członkiem Rady Ochrony Dóbr Kultury Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

3k. Recenzowanie opracowań naukowych publikowanych w czasopismach i innych opracowaniach naukowych

Ważnym obszarem działalności Kandydata świadczącym o dużym uznaniu w środowisku naukowym jest jego rola w zakresie recenzowania prac naukowych innych autorów. W analizowanym okresie był on 42 razy powoływany jako recenzent:

- artykułów przygotowanych do opublikowania w czasopismach naukowych – 31 recenzji;
- opracowań zwartych (książki, monografie, opracowania) – 6 recenzji;
- standardy opracowane przez CNBOP-PIB – 5 recenzji.

4. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

a. Ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Doktor Jacek Zboina w okresie podlegającym ocenie był siedmiokrotnie powoływany jako ekspert do oceny koncepcji funkcjonowania systemu ochrony przeciwpożarowej. Ekspertyzy wykonywane były na zlecenie głównie Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej (w sześciu przypadkach) oraz MSWiA. Realizację tego typu działalności prowadził jako członek zespołu autorskiego oceniającego zleczone ekspertyzy.

b. Udział w zespołach eksperckich lub konkursowych

Kandydat uczestniczył w szkoleniu zespołów eksperckich, których tematyka dotyczyła głównie ochrony przeciwpożarowej (19 szkoleń, w których Kandydat uzyskał certyfikaty), ale także innych szkoleniach, które były pomocne w procesie zarządzania podległymi mu jednostkami.

5. Podsumowanie

Moim zadaniem, jako Recenzenta, było dokonanie oceny osiągnięcia naukowego dr. Jacka Zboiny, jego dorobku naukowego oraz wkładu w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Zgodnie z *Ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znacznym wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Analizując dane przekazane przez Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego można następująco podsumować jego dorobek i aktywność naukową i sformułować wstępne wnioski:

- Kandydat posiada w dorobku **3 monografie naukowe**, w tym wydane przez wydawnictwo ujęte w obowiązującym wykazie wydawnictw naukowych;
- Kandydat wykazał się znaczną aktywnością naukową realizowaną przede wszystkim w instytucji, w której jest zatrudniony, jednak prowadził swoją aktywność także w innych uczelniach i instytucjach naukowych (np. Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie).

6. Wniosek końcowy

Dorobek naukowy i monografia wskazana jako osiągnięcie naukowe Pana dr. Jacka Zboiny stanowią istotny wkład w dziedzinę nauk społecznych, w tym przede wszystkim w dyscyplinę nauki o bezpieczeństwie, który można określić jako ponadprzeciętny. Przedstawiony dorobek oraz osiągnięcia wskazują, że jest on bardzo dobrze przygotowany do samodzielnego rozwiązywania zadań naukowych i kierowania zespołami badawczymi. Wskazane osiągnięcie naukowe stanowi uwieńczenie jego dorobku naukowego, którego wyniki znajdują odzwierciedlenie w publikacjach i pracach naukowych.

W mojej ocenie dorobek naukowy oraz monografia przedstawiona jako osiągnięcie naukowe spełniają warunki określone w *Ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. Nr 218 poz. 1668). Biorąc pod uwagę pozytywne oceny osiągnięć naukowych kandydata, w kontekście warunków określonych w Ustawie, wnioskuję o dopuszczenie Pana dr. Jacka Zboiny do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Wrocław, 15.11.2022r.

